

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Милена Шушулова-Павлова
департамент „Музика“, Нов български университет
за дисертационния труд на Милена Николова Иванова
**МУЗИКАЛНИЯТ ЖИВОТ В ГРАД ЛОМ ПРЕЗ ВТОРАТА ПОЛОВИНА
НА XX ВЕК**

с научен ръководител проф. Боянка Арнаудова
към катедра „Класическо пеене“ – Вокален факултет
на НМА „Проф. Панчо Владигеров“, София
за придобиване на образователната и научна степен „доктор“
по професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство
научна специалност Музикознание и музикално изкуство (05.08.02)

I. Биографични данни

Милена Николова Иванова е родена в Лом. През 2005 завършва Национално училище за музикално и танцово изкуство „Добрин Петков“ в Пловдив – специалност класическо пеене при проф. д-р Тони Шекерджиева-Новак, след което продължава своето образование в Националната музикална академия „Проф. Панчо Владигеров“ в София със същата специалност. 2010 придобита бакалавърска степен, специалност класическо пеене – глас сопран, а в 2012 – магистърска степен, същата специалност все в класа на проф. Илка Попова. От 2013 е редовен докторант. Милена Иванова е активен млад артист и участва в майсторските класове на Вера Николова (2010, 2011), Хайнц Цедник (2011, в Австрия), Божидар Николов (2013, в София), Елена Филипова (2013, в Бургас), Михаил Миланов (2013, в НМА) и др. Като изпълнител тя участва в редица концерти и в постановки на сцената на: Музикален театър гр. София („Казанова“ – Георги Костов, в ролята на Лаура – 05.2008; „Любовни мигове с музиката на Росини, Верди, Пучини, Маскани“. Дует и ария от операта „Бохеми“ на Пучини, в ролята на Мими – 04.2009); ОФД Бургас („Брачната полица“ – Джоакино Росини, в ролята на Фани – 05.2010; „Така правят всички жени“ – В.А. Моцарт, в ролята на Деспина – 05.2011; „Don Giovanni“ от В. А. Моцарт, в ролята на Дона Елвира – 18.06.2014); Симфониета Видин („Така правят всички жени“ – Моцарт, в ролята на Деспина – 05.2011); IV Фестивал на младите в изкуството – VIA PONTIKA, Балчик (09.2011); солист в класически оркестър „Amara dolce vita“ Анталия (05.2015); „Тайния брак“ от Доменико Чимароза, Учебен театър на НМА „Проф.Панчо Владигеров“ (12.2013).

II. ПУБЛИКАЦИИ по темата на дисертационния труд

1. *Детската оперета – неоценимо богатство. Ескизи за създаването на детски оперетен театър в Лом* – Докторантски четения в НМА „Проф. Панчо Владигеров“ 2013/2014.
2. *Из историята на Детската музикална школа в град Лом* – Докторантски четения, НМА „Проф. Панчо Владигеров“ 2014/2015.
3. *Из историята на оперетата в Лом* – В: Музикални хоризонти, брой 1. 2015.

III. Дисертационен труд *МУЗИКАЛНИЯТ ЖИВОТ В ГРАД ЛОМ ПРЕЗ ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА XX ВЕК* с научен ръководител: проф. Боянка Арнаудова е обсъден и предложен за защита на заседание на катедра „Класическо пеене“ – ВФ, състояло се на 13 март 2018 и е насочен към защита със заповед на Ректора на НМА № Рд-09-135/16.03.2018. Трудът се състои от 241 страници и съдържа увод, три глави, заключение, библиография, приноси, публикации по темата и приложения.

Съдържанието накратко е следното:

I. **Глава първа:** 1.1. Ломското читалище преди освобождението. 1.2. Първите

български театрални представления. 1.3 Първото основно училище и основаването на читалището. 1.4 Първото българско женско дружество.

II. Глава втора: 2.1 Предпоставки за възникване на културния живот в град Лом. 2.2 Културен живот в Лом през 50-те и 60-те години на XIX в. (2.2.1 Училищното дело в Лом.) 2.3 Музикалният живот след 1900 година – последователи на делото на Кръстьо Пишурка и Карел Махан. 2.4 Учителят Белчо Белчев.

III. Глава трета: 3.1 Опити за създаване на професионален театър. 3.2 Създаването на първите декори – проследяване на тяхното развитие през годините. 3.3 Оперетния театър в Лом. 3.4 Личности с голям принос в музикалното развитие на Лом през втората половина на XX век. (3.4.2 Тенорът д-р Емил Йорданов. 3.4.3 Детската музикална школа в град Лом. 3.4.4 Стефан Попов.) 3.5 Основоположници на балетната школа в град Лом – Иван Кирилов и Руска Ванова. 3.6 Наследниците (3.6.1 Д-р Хернани Цибрански. 3.6.1 Димитър Димитров. Емблематичния образ на Ломската оперета. 3.6.2 Горан Струнджев. 3.6.3 Родът Райчеви) 3.7 Фанфарна духовна музика и мандолинен оркестър при ОУ „КОНСТАНТИН ФОТИНОВ” град Лом. 3.8 Предпоставки за създаване на детски хор за източноправославни песнопения в град Лом „ВЯРА, НАДЕЖДА ЛЮБОВ” с диригент Соня Иванова.

Четири приложения включват:

1. Женското дружество в град Лом – снимков материал.
2. Детски оперетен театър при НЧ „Постоянство 1856 година”, Лом. – снимков материал проследяващ оперетките, играни на Ломска сцена.
3. Таблица с хронология на заглавията, поставени от Ломския оперетен театър през годините.
4. Оперетния театър в град Лом

Библиографията съдържа 42 източника от историческо значение (вестници, списания, интернет с информация от 1849 до 2015 година), книги и енциклопедични издания – 19 на брой. За съжаление те не са представени във вид, каквито са стандартите в България при представяне на научен труд.

Значимост на изследвания проблем в научно и приложно отношение

Обект на изследването е музикалният живот в град Лом и развитието му във втората половина на XX век. Милена Иванова обхваща информационно и документално историческите събития в града, разполагащи се в почти два века – от появата на първите театрални представления (още преди Освобождението) и създаването на първото читалище до края на XX век.

Предмет на разработката е изясняването на предпоставките за възникване на културния живот, творческите търсения, оформането и дайността на личности, дали принос за развитието на музикалната култура в града. Независимо от трудностите, докторантката се е справила изключително добре.

Целта на дисертацията е ясно формулирана чрез поставените задачи:

- Да се проследи исторически развитието на музикалния живот в град Лом.
- Да се систематизира и събере достатъчно информация за личностите, допринесли за музикалното развитие на града след Освобождението.
- Да се открият, анализират и изведат предпоставките, довели до формирането на оперетния театър и неговата дейност през определения в тезата период.
- Да се проведат срещи и интервюта с диригенти, оперетни артисти и музиканти, свързани с град Лом.
- Да бъде реализирана концертна дейност, свързана с юбилейни чествания, както на оперетния театър, така и на изявени музикални дейци в град Лом.

В глава първа се разглеждат първите стъпки на интелигенцията в Лом – начело с Кръстьо Пишурка и Никола Първанов, които поставят началото (основата) на музикалната култура в града: училищното и църковното дело, създаването на ломското читалище, първото българско театрално представление и първото женско дружество в България.

Глава втора се конкретизира върху възникването на културният живот в Лом и факторите, които му влияят. Важна част от обществения живот на града са занаятчиите. Имайки чудесната възможност за връзка по река Дунав с големите културни столици на Европа, те се организират, разширяват непрекъснато своите интереси и търсят свой културен живот, имат нужда и потребности от своя градска среда. Новите музикални прояви след 1900 са и нов етап в музикалното развитие – създаването на самодейни форми с по-сложен репертоар от произведения на световноизвестни композитори. Жаждата за зрелищното оперетно изкуство надделява и през 1927 се осъществява представянето на оперетата „Мамзел Нитуш” от Ерве на Ломска сцена.

Трета глава е основна за докторския труд и проследява опитите за създаване на професионален музикален театър, направата на първите декори и развитието на оперетния театър в Лом. Развитието на Детската музикална школа (днес ОШИ „Йордан Гаврилов”) с основател проф. Йордан Гаврилов, която над 60 години е продължител на музикалните традиции. Фанфарната духовна музика, Мандолинният оркестър при ОУ „Константин Фотинов”, Хорът при ПГ „Найден Геров”, Хорът за Източноправославни песнопения „Вяра, Надежда, Любов” и др. Проследява се създаването и развитието на балетната школа при НЧ „Постоянство 1856”. Представя се информация за ключови фигури, определили музикалния облик на град Лом през втората половина на ХХ век.

Организираните от Милена Иванова концерти със самодейни колективи в залата на НЧ „Постоянство 1986”, честването на 90 годишния юбилей на Оперетния театър в Лом и 80 годишнината на ръководителя на Детския оперетен театър в града Горан Струнджев в залата на Историческия музей са чудесен опит да се възродят най-големите успехи в музикалната култура на града и допълнителен принос към научната разработка на докторантката. Особено важна е подглавата „Наследниците” разглеждаща личности (допринесли за развитието на музикалния живот в града и наследници на делото на учителя Белчо Белчев, Петър Евстатиев и проф. Йордан Гаврилов): д-р Хернани Цибрански (ученик на проф. Йордан Гаврилов и дългогодишен диригент на Ломския оперетен театър); Родът Райчеви – Ромео Райчев, Виктор Райчев и Александър Райчев; Горан Струнджев – диригент и ръководител на Детския оперетен театър, фанфарната духовна музика и мандолинния оркестър при ОУ „К. Фотинов” и т.н.

Преценка на публикациите по дисертационния труд

Цитираните по-горе 3 публикации са по темата на докторската работа. Те конкретизират интересите и актуалността на проблематиката на докторската теза.

Авторефератът отговаря на дисертацията и коректно предава характера на научния текст на докторската работа.

Приноси на дисертационния труд

1. Дисертационният труд е един от първите опити да се открият и систематизират непознати досега многобройни свидетелства за музикалния живот в град Лом – важен център на Българската книжовност и култура в ХІХ в. Изграждането на институциите, както и предпоставките за възникването на културния живот в града – от първото театрално представление и създаването на Читалището до създаването на Оперетата.

2. Принос е издирването и подреждането на много доказателствени материали (предоставени от библиотеката в град Лом), на основата на които са представени исторически събития, личности, хронологично проследени факти, свързани с музикалния живот през цитирания период.
3. Важно значение са събраните и записани от докторанта разкази, интервюта, разговори със спомени и срещи с изявени изпълнители и личности, допринесли за културното развитие на града, които са ценен материал за изграждането на дисертацията, но при евентуалното им издаване в отделна книга (това е препоръка от мен) биха могли да са основа за бъдещи научни изследвания за града.
4. Особено внимание в дисертационния труд е отделено на детската самодейност – оперети играни на ломска сцена. Чрез представянето на дейността на детската формация за Източноправославни песнопения „Вяра, Надежда, Любов” с ръководител и диригент г-жа Соня Иванова, се показва важен етап в развитието и сформирането на възгледите на подрастващото поколение (и лично на докторанта) за музиката и изпълнителското изкуство. Детският хор не е характерен за източното православие, за разлика от католическото, но магията на музиката, изпълнена от чистия детския глас, успява да плени всеки слушател. Така църковната музикална култура свата част от световната музикална култура. Предоставянето на информация относно сформирането на детския хор, изборът на репертоар, репетиционния процес за неговото изграждане, участията в конкурси и турнета, сведения за благотворителната дейност, както и удовлетворението което носи изпълнението на песнопения.
5. Приносът на докторанта в организацията на концертна дейност и юбилейни чествания в град Лом (по повод 90 години Ломски оперетен театър при НЧ „Постоянство 1986 ” и 80 годишен юбилей на педагога Горан Струнджев – над 30 години ръководител и диригент на Детски оперетен театър в Лом, отбелязан с камерен концерт в Историческия музей в града, в който са изложени и голяма част от спечелените отличия и награди от съставите под ръководството му). Чрез показаните фото албуми може исторически да се проследи развитието на музикалната култура на града. Систематизирането на снимковия материал на Детския оперетен театър в град Лом, съществуващ в Историческия музей на града, също е важен принос.
6. Хронологията, проследяваща постановките на оперетния театър от XIX и XX век. Представяне и определяне на приноса на водещи фигури за развитието на Оперетния театър, оставили дълбока следа в историята на града.
7. Предоставения исторически и фактологичен материал в приложенията към дисертацията.

Лично мнение

Не познавам лично докторанта Милена Иванова. Прави ми впечатление нейната работливост и ентузиазъм да направи нещо значимо, което да възвърне поне част от блестящото минало на град Лом. Доста трудна задача, но чрез тази научна разработка, тя има възможност да допълни и подреди сложния пъзел от дейности, личности и музикални изяви, които да имат последващо значение за града и за историята на България. Личи емоционалната и обвързаност и любов към големите будители в Лом. Препоръчвам ѝ, след една достатъчна редакция (необходимо е и към библиографията, и към самия текст коректорска работа) този труд в подходяща форма да се издаде и да бъде част от културното наследство на град Лом.

Голямата издирвателска работа, която е извършила Милена Иванова и събраните интервюта и разговори тя би могла да включи в своята книга и така те да останат близо

до бъдещите читатели, граждани на Лом и България и до бъдещите изследователи на музикалната култура у нас. Това би заслужило адмирация и максимална подкрепа.

Становището може да завърши със следната оценка: Дисертационният труд на **Милена Николова Иванова** *МУЗИКАЛНИЯТ ЖИВОТ В ГРАД ЛОМ ПРЕЗ ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА ХХ ВЕК*, заедно с носените от него приноси с научни и научни-приложни качества, активността ѝ – изяви, публикации и концерти, смятам достатъчни, за да дам своята положителна оценка и да предложа на уважаемото научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 8.3 “Музикално и танцово изкуство”, научна специалност “Музикознание и музикално изкуство” (05.08.02) на Милена Николова Иванова, според изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

Дата 6.05.2018.

Подпис: